

IN MEMORIAM
CONSTANȚA ȘTIRBU
(1933-2013)

Ana-Maria Velter

De formație solidă, meticuloasă, ardelenescă, cu o rigurozitate nemțească, Constanța Știrbu și-a rotunjit învățătura la *Claudiopolis*, una dintre capitalele istorice ale Transilvaniei. După terminarea facultății, stagiul clujean a fost scurt, de doar trei ani. A plecat din oraș, împlinindu-și vocația în capitală. A păstrat însă o legătură constantă cu Ardealul, mai ales cu colegii care au rămas la Arhive, la Muzeu sau la Institutul de Istorie.

După pensionare, ca o încheiere a unui ciclu de viață, a revenit în Ardeal, scormonind neobosită prin arhive, muzee și biblioteci. A „ars” însă prea puternic, dorind să doboare praguri numai de ea știute și uitând că vârsta iuventuții trecuse demult. A sfârșit pe neașteptate, din cauza efortului permanent la care se expusese. Inima, prea mică și singură în fața asaltului permanent, nu a mai putut rezista, explodând.

Încercăm să-i cinstim amintirea în revista *Cercetări Numismatice*, pusă pe picioare și coordonată de ea din 1978 până la pensionare.

Constanța Știrbu – Tani „Dulcea”, pentru toată lumea științifică, pentru colegi și prieteni, s-a născut la data de 25 octombrie 1933, la Caracal, în județul Olt. A urmat cursul primar la Liceul „Sf. Maria” din Craiova, iar apoi liceul la „Elena Cuza” din același oraș. Paralel, a practicat și sportul de performanță, fiind selecționată în lotul național de volei.

Formarea sa ca specialist în istorie s-a petrecut la Facultatea de Istorie, secția de Istorie Medievală a Universității „Victor Babeș” din Cluj, între anii 1951-1955.

După absolvire, în anul 1955, a fost angajată la Arhivele Statului din Cluj, unde a lucrat, ca arhivist principal, până în anul 1958.

Fire activă, iscoditoare și energică, și-a manifestat evidente înclinații spre cercetare. Rod al activității științifice, în anul 1958 îi apar primele lucrări publicate, tratând viața minerilor din Munții Apuseni în veacul al XVIII-lea.

La București s-a transferat în anul 1958 pe un post temporar, la Arhivele Statului, ca din anul 1959 să reușească să se angajeze la Muzeul de Istorie a Municipiului București. Aici a parcurs toate treptele profesionale specifice unui muzeu – îndrumător, muzeograf, muzeograf principal.

În anul 1971 a fost cooptată în colectivul de înființare a Muzeului de Istorie al R.S.R., încredințându-i-se alcătuirea Cabinetului Numismatic. Din anul 1974, anul deschiderii oficiale a muzeului, devine șeful Cabinetului. A avut o carieră prodigioasă, stând la cârma Secției Numismatice până la pensionare.

Și-a luat misiunea foarte serios, cu multă conștiințiozitate, meticulozitate și perseverență, punându-și în valoare și cunoștințele de arhivist și afirmându-se ca un important organizator în domeniul muzeal. A dorit să clădească cel mai mare și mai însemnat Cabinet Numismatic din România, în scopul acesta acumulând un valoros, important și impresionant patrimoniu din întreaga țară. Ardoarea cu care a adunat colecția Cabinetului Numismatic a generat de multe ori animozități, atrăgându-i porecla hazlie de „Rechinul”. A meritat însă. Până în fatidicul an 2002 - în care Muzeul a intrat în renovare rămânând așa până azi, în 2014 – Muzeul de Istorie al R.S.R – devenit din 1990 Muzeul Național de Istorie a României – s-a putut

mândri cu un Cabinet Numismatic modern, de talie europeană, care era înzestrat cu o bibliotecă de specialitate pe măsură.

Totodată, a reușit să impună autorităților din acea vreme respectul față de numismatică, mai ales față de monedele din epoca antică și medievală și față de excepționalele descoperiri de tezaure monetare din acel timp.

Grație îndeosebi efortului său, Cabinetul Numismatic a ajuns la dispoziția tuturor specialiștilor din țară și din străinătate.

Paleta preocupărilor sale științifice a fost complexă, domeniile cercetării sale de specialitate, care au impus-o în lumea științifică națională și europeană fiind: studiul numismaticii medievale – cu precădere al Țării Românești, al medalisticii și al decorațiilor de epocă modernă. A făcut cunoscute numeroase tezaure sau monede izolate, de o reală semnificație, din întregul teritoriu al țării – Muntenia, Moldova, Transilvania, Banat, Dobrogea și din Basarabia. Lista lucrărilor sale reprezintă o mărturie clară a acestor preocupări.

Lucrările sale de numismatică se remarcă prin interpretarea istorică a descoperirilor monetare, a fenomenului circulației monetare și a comerțului. Informația bibliografică este bogată, corectă și utilă, trădând studiul asiduu efectuat în arhive și biblioteci. A colaborat cu plăcere la redactarea multora din ele cu alți colegi din generația sa ori mai tineri.

Demnă de remarcat este contribuția sa la numismatica medievală românească, mai ales la clasificarea tipologică a monedelor lui Mircea cel Bătrân. De asemenea, s-a ocupat cu competență de emisiunile monetare medievale timpurii de tipul dinarilor de Friesach. Cu totul remarcabilă este și contribuția sa la istoria pătrunderii și circulației monedelor de tipul talerului pe teritoriile românești.

A participat cu comunicări la sesiunile naționale de numismatică, precum și la mai multe congrese internaționale de numismatică, uneori chiar în calitate de raportor pentru secțiunea de medalistică (la Berna – 1979, Bruxelles – 1991, Berlin – 1997 și Madrid – 2003). Aceste rapoarte au fost publicate în volumele seriei *A Survey of Numismatic Research*, ca și celelalte comunicări, care au apărut în volumele rezervate congreselor respective.

Am avut privilegiul de a lucra împreună, Tani Știrbu fiind cea care „mi-a pus moneda în mână”. Mai mult, de-a lungul anilor am elaborat împreună diverse expoziții și lucrări de specialitate. Mă voi gândi întotdeauna la Tani „Dulcea” cu mult drag și recunoștință.

Sit tibi terra levis, dragă Tani.

LISTA PRINCIPALELOR PUBLICAȚII

CĂRȚI

1. *Sistemul informatic pentru evidența patrimoniului cultural-național, instrucțiuni pentru completarea fișelor analitice de evidență pentru bunuri culturale mobile - domeniul medalistică*, București, 1986; (în colaborare cu Simona Boicescu, E. Oberländer-Târnoveanu, Katiușa Pârvan, Ana-Maria Velter).

2. *Medaliști, gravori și case care au emis medalii*, București, 1986; (în colaborare cu Simona Boicescu, Katiușa Pârvan, Ana-Maria Velter, Doina Ciobanu).

3. *Tezaurul de la Pietrele*, Muzeul Județean Giurgiu „Teohari Antonescu”, Seria Numismatică, 1, București, 1996; 35 p., 11 pl., (în colaborare cu Ana-Maria Velter).

ARTICOLE

1. *Propuneri pentru înființarea unor instituții spitalicești în regiunea Zlatnei și Văii Arieșului*, în „V. Bologa – Din istoria medicinei românești și universale”, Edit. Acad. RSR, 1962, p.191-199, (în colaborare cu Th. Ghițan).

2. *Din activitatea de oculist a lui Ioan Ghițan Piuaru Molnar (după documente aflate în arhiva Inspectoratului superior minier din Transilvania)*, în vol. „Din istoria medicinei românești și universale”, Edit. Acad. București, 1962, p.201-209, (în colaborare cu Th. Ghițan).
3. *Viața culturală a orașului București văzută de oaspeții de peste hotare*, în MIM 3 (Materiale de istorie și muzeografie), 1965, p. 249-265.
4. *Un episod din lupta pentru afirmarea suveranității naționale, 100 ani de la inaugurarea Monetăriei Statului*, în *Studii*, 3, 1970, p. 557-571.
5. *Tezaurul de denari romani republicani de la începutul Principatului, descoperit la Breaza, com. Lisa, jud. Brașov*, în SCN, 5, 1971, p. 265-282, (în colaborare – Gh. Poenaru Bordea).
6. *Organizarea cabinetului numismatic*, în RM (Revista Muzeelor), 9, 1972, 5, p. 424-426.
7. *Un tezaur de monede geto-dacice descoperit în comuna Potlogi, jud. Dâmbovița*, în Valahica, 5, 1973, p. 49-55, (în colaborare – A. Popescu).
8. *Monede din tezaurul de la Rachelu aflate în colecția MIRS și importanța lui istorică*, în BSNR 66-69, 1973, 121-123, p. 143-166, (în colaborare cu Paraschiva Stancu).
9. *Date noi privind instituirea „Ordinului Unirii” în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în Muzeul Național, 1, București, 1974, p. 95-103.
10. *Un tezaur de monede thasiene descoperit la Belciugatele, jud. Ilfov*, în SCN, 6, 1975, p. 189-193, (în colaborare cu Carmen Maria Petolescu).
11. *Un tezaur de monede de aur din secolul al XIII-lea, descoperit în Dobrogea*, în Muzeul Național, 2, 1975, p. 353-364.
12. *Un tezaur de silique din sec. IV descoperit în satul Viespești, com. Sprâncenata, jud. Olt*, în Muzeul Național, 3, 1976, p. 193-204.
13. *La circulation monétaire pendant la règne d'Al. I. Cuza*, în RRH (Revue Roumaine d'Histoire), 16, 1977, 3, p. 533-549.
14. *Informații documentare despre două tezaure de monede bizantine*, în CN (Cercetări Numismatice), 1, 1978, p. 25-28.
15. *Un tezaur din secolul al XVI-lea descoperit în satul Buhăieni, com. Andrieșeni, jud. Iași*, CN 1, 1978, p. 42-82 (în colaborare cu Carmen și Maria Petolescu și Paraschiva Stancu).
16. *Date noi privind emiterea decorațiilor românești dedicate Războiului de Independență*, în Muzeul Național, 4, 1978, p. 545-551.
17. *Noi tezaure monetare intrate în patrimoniul Muzeului de istorie al R. S. România*, în CN, 1, 1978, p. 89-91.
18. *Un tezaur din sec. al XVI-lea, descoperit în satul Buhăieni, com. Andrieșeni, jud. Iași*, în CN, 1, 1978, p. 42-82, (în colaborare cu Carmen Petolescu, Paraschiva Stancu).
19. *Un tezaur din secolul al XIII-lea descoperit la Sâmbăteni, jud. Arad*, în CN, 2, 1979, p. 47-110.
20. *Valori românești păstrate în muzeele din străinătate. Un tezaur de la Petru Mușat*, în CN 3, 1980, p. 76-87.
21. *Documente inedite din sec. al XIX-lea privind unele descoperiri monetare*, în CN, 3, 1980, p. 149-172.
22. *Effigies conventionnelles et effigies-portrait dans l'art monétaire de Valachie et de Moldavie du XIVe au XVIIIe siècle*, în La Numismatique source de l'histoire de l'art et de l'histoire de idées. Travaux présentés au XVe Congrès International des Sciences Historiques, Bucarest, 11 aout 1980, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1981, p. 75-87.
23. *Colecția de monede medievale românești dr. Rudolf Gassauer*, în BSNR, 75-76, 1981-1982, p. 315-349.

24. *Determinarea compoziției unor monede medievale românești prin metode nucleare*, în CN, 4, 1982, p. 41-55, (în colaborare cu C. Beșliu, V. Cojocaru, M. Constantinescu, V. Grecu, M. Ivașcu, E. Marincu, S. Spiridon, Paraschiva Stancu).
25. *Observații asupra emisiunilor monetare ale Țării Românești 1365-1418 pe baza analizelor prin metode nucleare*, în CN 4, 1982 p. 57-93, (în colaborare cu Paraschiva Stancu).
26. *Depozitul de dinari descoperit la Bălești, jud. Vaslui și importanța sa istorică*, în CN 5, București, 1983, p. 97-127; (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
27. *Tezaurul de la Bălești, jud. Vaslui și importanța lui istorică*, CN 5, 1983, p. 97-127.
28. *Date noi privind emisiunile monetare ale lui Mihnea al III-lea*, în Documente recent descoperite și informații arheologice, Academia de științe social politice, București, 1984, p. 78-82.
29. *Aus der Geschichte der Münzwesens auf dem Gebiete Rumäniens*, în Numismatische Vorlesungen, 5, Berlin, 1985, p. 1-33 +5 pl.
30. *Roumanie - Numismatic research 1978-1984*, în A Survey of Numismatic Research – International Numismatic Commission, International Association of Professional Numismatists, Special Publication nr. 9, Londra 1986, p. 601-635.
31. *Reflecții numismatice ale unei domnii glorioase*, în Apărarea patriei, 17 sept. 1986, an XLII, nr. 38.
32. *Date noi privind emisiunile monetare ale lui Mircea cel Mare*, în vol. „Marele Mircea Voievod”, Edit. Acad. R.S.R., București, 1987, p. 97-118 (în colaborare cu Paraschiva Stancu).
33. *Tezaurul de monede medievale din secolul al XVI-lea de la Scrioaștea, jud. Teleorman*, CN 6, 1990, 106-150.
34. *Circulația talerilor în secolele XVI-XVII în Țara Românească – problema falsurilor. (Tezaurul de la Urziceni, jud. Ialomița)*, în CN, 6, București, 1990, p. 162-188 (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
35. *Unele aspecte ale circulației talerilor în Moldova (Tezaurul de la Tanacu, jud. Vaslui, sec. XVII)*, în Acta Moldaviae Meridionalis, 12-14 1990-1992, 1992, p. 401-418 (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
36. *La circulation des monnaies en argent des Pays-Bas sur le territoire des Principautés Roumaines aux XVIe-XVIIe siècles*, în Actes du XIe Congrès International de Numismatique, Louvain-la-Neuve, 1993, p. 47-60 (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
37. *Tezaurul de la Săpoca, jud. Buzău*, în Musaios, 4/1, Buzău, 1994, p. 343-365 (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
38. *Aspecte ale circulației dinarilor de Friesach în Transilvania în secolul al XIII-lea*, în CN 7, București, 1996, p. 141-148; (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
39. *La circulation des monnaies en argent à haute valeur des Etats, des villes et des autorités ecclésiastiques allemands sur le territoire roumain aux XVIe et XVIIe siècles*, în Actes du XIIe Congrès International de Numismatique, Berlin, 2000, p. 1441-1448 (în colaborare cu Ana-Maria Velter).
40. *Circulația monedelor de argint cu valoare ridicată emise de către statele, orașele și autoritățile ecleziastice germane în Țările Române în secolele XVI-XVII*, în CN 8, 2002, p. 273-308 (în colaborare cu Constanța Știrbu).
41. *Relațiile economice ale Țărilor Române cu Spania. Circulația monedelor de argint spaniole pe teritoriul Țărilor Române în secolele XVI-XVII*, în Revista Istorică, S.N., 15, 2004, 1-2, p. 151-190 (în colaborare cu Constanța Știrbu).
42. *Tezaurul de la Dridu-Snagov, jud. Ialomița și unele aspecte ale circulației monetare în Țara Românească în secolul al XVII-lea*, în CN, 9-11, 2003-2005, p. 413-438 (în colaborare cu Constanța Știrbu).

CATALOAGE DE EXPOZIȚIE

1. *Evenimente și personalități românești în opera unor gravori români și străini*, București, Muzeul Național de Istorie a României, 1993 (în colaborare cu Ana-Maria Velter, Simona Boicescu, Katiușa Pârvan).